

Adroddiad Blynyddol Cyngor Cymuned Llandderfel 2023/24.

Cyflwyniad

Dibyn yr adroddiad hwn yw cyflwyno gwybodaeth am weithgareddau Cyngor Cymuned Llandderfel yn ystod 2023/24. Mae'n cynnwys amlinelliad byr o strwythur y Cyngor, trosolwg o weithgareddau'r Cyngor dros y flwyddyn, a chrynodeb ariannol. Mae'r adroddiad yn esbonio sut mae'r Cyngor wedi cyfrannu at les yr ardal dros y flwyddyn ddiwethaf ac edrych ymlaen ar gyfer y flwyddyn i ddod.

Cefndir

Plwyf yng nghantref Penllyn yw Llandderfel. Yn 1985 ffurfiwyd y Cyngor Cymuned bresennol wrth gyfuno hen blwyf Llanfor a hen blwyf Llandderfel. Yn ddaearyddol y mae'n un o'r plwyfi mwyaf yng Nghymru ag arwynebedd o bron ugain mil hectar sy'n ymestyn o ffiniau Cyngor Bwrdeistref Conwy yn y gogledd i Sir Ddinbych yn y gogledd a'r dwyrain ac at derfyn Powys yn y de ddwyrain. Poblogaeth denau a gwasgaredig sydd i'r gymuned wledig hon yn cynnwys pentrefi Llandderfel, Glanrafon, Llanfor, Frongoch a Sarnau. Yng nghyfrifiad 2011 yr oedd y boblogaeth yn 1,511 a thua 71% o'r rhain yn medru siarad Cymraeg. Rhed afon Dyfrdwy drwy ganol y plwyf a ffurfia afonydd Celyn a Thryweryn ran helaeth o'r ffiniau gorllewinol a deheuol. Rhed afon Celyn i'r llyn a gronwyd yn y chwedegau i gyflenwi dinas Lerpwl.

Cynghorwyr a Staff.

Cadeirydd: Eifion W. Davies, Cynlas, Cefnddwysarn.

Is-gadeirydd: Dewi Pritchard, Hengwm, Bethel.

Clerc: Bethan Jones, Hafod y Bryn, Cwmtirmynach, Y Bala.

Ffon: 01678520632 E-bost: hafodbryn632@gmail.com

Mae'r Cyngor yn cynnwys 13 aelod sydd wedi eu rhannu dros ddwy ward, fel a ganlyn:

Ward Llanybetws.

Maldwyn P. Jones, Henblas, Llandderfel.

Rita Jones, 13 Tan y Foel, Llanfor.

Gwenda M. Evans, Tŷ Isa, Glanrafon.

Gwenda Morris, Plas Isa, Llandderfel

Dewi G. Pritchard, Hengwm, Bethel.

Iolo V. Evans, Bryn Ffynnon, Glanrafon.

Gwynedd Jones, Gelli, Glanrafon.

Meilir Jones, Bryn Derw, Glanrafon.

Ward Llanfor

Gary Thomas, Pencefn, Sarnau.

Eilir Rowlands, Hendre, Cefnddwysarn.

Bethan Thomas, Gwynant, Frongoch.

Eifion W. Davies, Cynlas, Cefnddwysarn.

Alwyn Jones, Awel y Gwirod, Frongoch.

Cyfarfodydd.

Cynhelir cyfarfodydd misol y Cyngor ar y nos Fawrth cyntaf o'r mis, ac eithrio Ionawr, Ebrill ac Awst lle ni chynhelir cyfarfod. Mae'r cyfarfodydd yn cael eu cynnal yn neuaddau Sarnau a Mynach am 7.30y.h. Cynhelir y Cyfarfod Blynyddol ym mis Mai. I wella ein gwasanaeth gofynion 'Adran 47 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021' i ddarparu ar gyfer presenoldeb aml-leoliad

mewn cyfarfodydd y Cyngor buddsoddwyd mewn gliwiadur newydd ac offer pwrpasol yn Ionawr 2023.

Cyfrifon i ddiwedd Mawrth 2024:

Gweddill a ddygwyd ymlaen o 1/4/2023 £8404.82*

Derbyniadau +£ 24817.35**

Taliadau -£ £20,441.58***

Gweddill 31/3/24 £12,780.59****

*Yn cynnwys y Cyfrif Cyfredol a'r Cyfrif Cadw

**Yn cynnwys £4995 o grant gan Gronfa Parc Cenedlaethol Eryri am y llwybr troed newydd a osodwyd ym mynwent Frongoch ym mis Medi 2023 a grant o £7965.87 gan Gronfa Melinau Gwynt Clocaenog.

*** Yn cynnwys gwariant i wneud y llwybr troed newydd ym mynwent Frongoch, £4995 a £1,000 o wariant o arian grant Clocaenog.

****Yn cynnwys £6965.87 o arian grant sydd wedi ei glustnodi ar gyfer cwblhau'r gwelliannau i fynwentydd y Cyngor yn 2024/25.

Praesept Blynyddol: £9,000

Nifer o aelodau wnaeth hawlio'r lwfans blynyddol o £150 a chostau perthnasol - dim.

Archwilwyr Mewnol: Cyngor Gwynedd.

Archwilwyr Allanol: Archwilio Cymru.

Canlyniad yr Archwiliad Blynyddol 2022/23: Diamod

Prif amcanion y Cyngor

- 1) Rheoli Eiddo'r Cyngor – 1 neuadd gymunedol (les), 3 mynwent, 7 lloches bws, 2 gae chwarae a'r offer a chofgolofn.
- 2) Gweinyddiaeth a Llywodraethant.
- 3) Rhoddion Ariannol i Fudiadau Gwirfoddol.
- 4) Cynrychioli ac Ymgysylltu a'r Gymuned - cynghorwyr yn cynrychioli'r Cyngor ar bwyllgorau'r neuaddau lleol, Corff Llywodraethol Ffederasiwn Cysgod y Foel a chyfarfodydd lleol Yr Heddlu, ac yn adrodd unrhyw adborth yn nol i'r Cyngor. Cynrychiolaeth mewn gweithgareddau a digwyddiadau lleol.
- 5) Partneriaeth a Chyd Weithio - Partneriaeth Penllyn a Chanolfan Henblas, Bala a gyda materion unigol gyda'r Cynghorau Cymuned a Thref Penllyn e.e. materion traffig.
- 6) Ceisiadau Cynllunio.
- 7) Gwella a Chefnogi ein Cymuned.

Gweithgareddau.

- 1) Datblygu cynllun gwelliannau i'r mynwentydd ac ymgeisio a derbyn grant o £4995 gan Barc Cenedlaethol Eryri i greu llwybr troed newydd ym mynwent Frongoch.
- 2) Datblygu cynllun gwelliannau i'r mynwentydd ac ymgeisio a derbyn grant o £7965.87 gan Cronfa Melinau Gwynt Clocaenog i dorri coed, clirio a phlannu bylbiau blodau, gosod meinciau a hysbysfyrddau i arddangos hanes yr ardal a gwybodaeth gyffredinol.
- 3) Gwaith trafod gyda Gwasanaethau Cefnogi Cymunedau Cyngor Gwynedd i greu Cynllun Ardal Phenllyn a Bala fel rhan o'u prosiect 'Ardal Ni 2035'.
- 4) Cefnogi mudiadau ac elusennau lleol drwy gyfraniadau ariannol wrth iddynt wynebu heriau costau byw. Cefnogi'r ysgolion a neuaddau lleol drwy gyfraniadau ariannol i wella eu cyfleusterau. Cyfrannwyd £3,250 eleni.
- 5) Cydweithio gyda Phwyllgor Neuadd Bro Derfel er mwyn cael arwyddion toiledau i'r pentref.

- 6) Cydweithio gyda'r trigolion lleol a'r cyngor sir i sicrhau fod materion lleol yn cael sylw, e.e. cyflwr y ffyrdd gwledig, llwybrau cyhoeddus.
- 7) Cydweithio gyda Chyngor Tref Y Bala i dynnu sylw'r Asiantaeth Cefnffyrdd i bryderon y cyngorau am y goryrru ar yr A494 a chais am gyfyngiadau cyflymder.
- 8) Cydweithio gyda Chyngorau eraill ynglŷn â materion fel rheolaeth o'r farchnad dai lleol, polisi iaith ayyb.
- 9) Cyngorwyr yn mynychu cyfarfodydd Partneriaeth Penllyn, Heddlu Lleol a Dŵr Cymru i drafod prosiectau a materion lleol.
- 10) Gohebu a diweddarau'r trigolion lleol ynglŷn â Chynllun Melinau Gwynt Gaerwen.
- 11) Cydweithio gyda Phwyllgor Cymdeithas Llanfor er mwyn gosod difib yn y pentref.

Cynlluniau ac amcanion ar gyfer 2024/25.

- 1) Parhau i gydweithio gyda'r trigolion lleol a'r cyngor sir i sicrhau fod materion lleol yn cael sylw.
- 2) Cynnal a chadw eiddo'r Cyngor.
- 3) Parhau i gefnogi mudiadau lleol drwy roddion ariannol.
- 4) Parhau i gydweithio gyda'r Gwasanaethau Cefnogi Cymunedau Cyngor Gwynedd i ddatblygu'r Cynllun Ardal Phenllyn a Bala fel rhan o'u prosiect 'Ardal Ni 2035'.
- 5) Parhau i gydweithio gyda Chyngor Tref Y Bala i dynnu sylw'r Asiantaeth Cefnffyrdd i bryderon y cyngorau am y goryrru ar yr A494 a chais am gyfyngiadau cyflymder.
- 6) Symud ymlaen gyda phrosiect gwelliannau'r mynwentydd a chafodd ei ariannu gan Gronfa Melinau Gwynt Clocaenog.
- 7) Ail gychwyn y gwaith o gael lloches bws i bentref Llanfor.
- 8) Hyrwyddo a datblygu Cynllun Bioamrywiaeth y Cyngor. Cydweithio a swyddogion y Parc Cenedlaethol i blannu coed a gwrychoedd ym mynwent Frongoch.